

REFERENCES

"Beyond Institutions. Institutions and organizations in the politics and economics of poverty reduction - a thematic synthesis of research evidence - DFID-funded Research Programme Consortium on Improving Institutions for Pro-Poor Growth (IPPG), September 2010" [http://www.ippg.org.uk/8933_Beyond%20Institutions.final%20\(1\).pdf](http://www.ippg.org.uk/8933_Beyond%20Institutions.final%20(1).pdf)

Evenett, S. J. "Aid for Trade and the "Missing Middle" of the World Trade Organization". *General Governance*, no. 15 (2009): 359-374.

Kyzym, M. O. et al. *Otsinka naslidkiv chlenstva Ukrainy u Svitovii orhanizatsii torhivli* [An impact assessment of Ukraine's membership in the World Trade Organization]. Kharkiv: INZhEK, 2014.

Nort, D. *Instytutsii, instytutsiina zmina ta funktsionuvannia ekonomiky* [Institutions, institutional change and economic development]. Kyiv: Osnovy, 2000.

Sholom, A. S., and Berenda, S. V. "Etymolohiia poniattia «institution» ta evoliutsiia yoho zmistovnoi sutnosti v ekonomichnykh doslidzhenniakh na prykladi SOT" [Etymology of the concept of «institution» and the evolution of its substantive nature in economic research on the example of the WTO]. *Problemy ekonomiky*, no. 1 (2015): 311-325.

Simmons, B. A., and Martin, L. L. "International Organizations and Institutions". <http://scholar.harvard.edu/bsimmons/files/SimmonsMartin2002.pdf>

Trejo-Mathys, J. "Towards a Critical Treory of the World Trade Organization: Thinking with Rawls beyond Rawls". *Constellations*, volume 20, no. 3 (2013): 459-482.

Van Grassek, S. *The History and Future of the World Trade Organization*. Geneva: WTO, 2013.

World Trade Organization: ofitsiinyi veb-sait. <http://wto.org>

УДК 35:330.341.1

УЗАГАЛЬНЕННЯ СВІТОВОГО ДОСВІДУ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ РЕГІОНІВ ЗА ОЗНАКОЮ ІННОВАЦІЙНОСТІ

© 2016 БЛАГУН І. С., КИЗИМИШИН Н. М.

УДК 35:330.341.1

Благу́н І. С., Кизимишин Н. М. Узагальнення світового досвіду диференціації регіонів за ознакою інноваційності

Одним із головних стратегічних завдань нашої держави є сприяння інноваційній діяльності, змістом якого має стати розробка і виведення на національний ринок нових товарів, розробка і впровадження нових технологій, створення і застосування нових знань. Відповідно до цього у статті досліджено досвід країн Європейського Союзу щодо підвищення ефективності інноваційної діяльності та диференціації регіонів за ознакою інноваційності, визначено інструменти оцінки стану інноваційної діяльності територій Європейського Союзу на рівні регіонів.

Ключові слова: регіон, інноваційна діяльність, інноваційний розвиток регіону, оцінка, регіональні диспропорції.

Табл.: 3. **Бібл.:** 8.

Благу́н Іван Семенович – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економічної кібернетики, Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника (вул. Шевченка, 57, Івано-Франківськ, 76018, Україна)

E-mail: blagun@email.ua

Кизимишин Назарій Михайлович – аспірант, кафедра економічної кібернетики, Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника (вул. Шевченка, 57, Івано-Франківськ, 76018, Україна)

УДК 35:330.341.1

Благу́н И. С., Кизимишин Н. М. Обобщение мирового опыта дифференциации регионов по признаку инновационности

Одной из главных стратегических задач нашего государства является содействие инновационной деятельности, содержанием которого должна стать разработка и вывод на национальный рынок новых товаров, разработка и внедрение новых технологий, создание и применение новых знаний. В соответствии с этим в статье исследован опыт стран Европейского Союза по повышению эффективности инновационной деятельности и дифференциации регионов по показателю инновационности, определены инструменты оценки состояния инновационной деятельности территорий Европейского Союза на уровне регионов.

Ключевые слова: регион, инновационная деятельность, инновационное развитие, оценка, региональные диспропорции.

Табл.: 3. **Библ.:** 8.

Благу́н Иван Семенович – доктор экономических наук, профессор, заведующий кафедрой экономической кибернетики, Прикарпатский национальный университет им. В. Стефаника (ул. Шевченко, 57, Ивано-Франковск, 76018, Украина)

E-mail: blagun@email.ua

Кизимишин Назарій Михайлович – аспирант, кафедра экономической кибернетики, Прикарпатский национальный университет им. В. Стефаника (ул. Шевченко, 57, Ивано-Франковск, 76018, Украина)

UDC 35:330.341.1

Blahun I. S., Kyzymyshyn N. M. Generalization of the World Experience in Differentiation of Regions on Account of Innovation

One of the main strategic objectives of our State is to promote innovation, which should include development and launch of new products at the national market, development and introduction of new technologies, creation and application of new knowledge. In accordance with the said above, the article has examined the experience of European Union Member States to improve the efficiency of innovation and differentiation of regions in terms of innovation, tools for evaluation of the innovation activity status has been determined in relation to the territories of the European Union at the level of regions.

Keywords: region, innovation activity, innovation development, assessment, regional disparities.

Tabl.: 3. **Bibl.:** 8.

Blahun Ivan S. – D. Sc. (Economics), Professor, Head of the Department, Department of Economic Cybernetics, Precarpathian National University named after V. Stefanyk (57 Shevchenka Str., Ivano-Frankivsk, 76018, Ukraine)

E-mail: blagun@email.ua

Kyzymyshyn Nazarii M. – Postgraduate Student, Department of Economic Cybernetics, Precarpathian National University named after V. Stefanyk (57 Shevchenka Str., Ivano-Frankivsk, 76018, Ukraine)

Одним з головних завдань держави є сприяння інноваційній діяльності. У реалізації такого завдання необхідно враховувати євроінтеграційний вектор розвитку нашої країни. Відповідно до цього серед завдань з реалізації Концепції реформування державної політики в інноваційній сфері на 2015–2019 рр. визначено: «створення сприятливих умов для активізації інноваційної діяльності, впровадження інновацій, функціонування інноваційної інфраструктури» [6, 7]. Сучасні процеси децентралізації делегують регіонам значні повноваження і ресурси у сфері досліджень, розробок та інновацій.

Питанням теорії інноваційного розвитку, розробки рекомендацій щодо реалізації державної та регіональної інноваційної політики присвячено низку праць вітчизняних науковців-економістів, серед яких: О. Амоша, А. Антонюк, В. Геєць, М. Герсимчук, О. Лапко, А. Нікіфоров, А. Поручник, В. Савчук та інші [1, 4, 5]. Особливу увагу у вирішенні проблем інноваційного розвитку територій країн ЄС відповідні інституції приділяють оцінці стану та динаміки. Необхідним є визначення наявних інструментів оцінки стану інноваційної діяльності територій ЄС на рівні регіонів.

Дослідження стану та динаміки розвитку інноваційної діяльності керуючими органами ЄС проводяться з метою розробки рекомендацій щодо підвищення ефективності інноваційної діяльності. Необхідно зазначити, що сучасна регіональна політика Євросоюзу спрямована, насамперед, на згладжування регіональних диспропорцій між високорозвиненими районами, з одного боку, і відсталими та депресивними – з іншого. Regional Innovation Scoreboard обрано аналітичним інструментом такого процесу.

До 2012 р. оцінка інноваційного розвитку European Innovation Scoreboard визначалася на основі 16 індикаторів, які було представлено у просторі з десяти проміжків. Проміжки розподілу інноваційності регіонів на групи мали однакову довжину.

За даним розподілом:

- ✦ до першої частини зараховувались регіони, в яких у відповідному році вартість характеристики інноваційності була мінімальною – такому регіонові поставлено нуль балів;
- ✦ друга частина (1 бал) стосується регіонів, для яких у визначеному році вартість відповідної характеристики інноваційності є вищою від мінімуму для цієї характеристики, але не нижчою від вартості мінімуму, збільшеної на 1/10 встановленого для цієї риси проміжку;

- ✦ третя частина (2 бали) стосується регіонів, для яких у визначеному році вартість відповідної характеристики інноваційності є вищою від верхньої границі попередньої частини, але нижчою від вартості мінімуму, збільшеної на 2/10 встановленого для цієї риси проміжку;
- ✦ наступні частини встановлено за аналогією;
- ✦ до останньої, одинадцятої, частини (10 балів) зараховано регіони, для яких вартість адекватної характеристики інноваційності в аналізованому році є вищою від 9/10 проміжку, аж до максимальної вартості цієї риси (у тому числі й ця вартість) [8].

Методика порівняння таблоїду інноваційності за результатами 2012 р. зазнала значних удосконалень. За структурою RIS з 2012 р. оцінка інноваційності поділена на чотири групи та розрахована на базі 13 індикаторів, за трьома блоками – факторами інноваційного розвитку, діяльності фірм та результатами інноваційної діяльності. За результатами оцінки регіонального інноваційного розвитку регіони з 2012 р. розподілено на чотири типи територій – лідери інновацій (*Innovation leaders*), регіональні інноваційні послідовники (*Innovation followers*), помірні інноватори (*Moderate innovators*), скромні інноватори (*Modest innovators*) [8].

За результатами дослідження у сфері інноваційності європейських регіонів за методикою *Regional Innovation Scoreboard* 2014 р. серед трьох бельгійських регіональних одиниць виявлено, що до регіонів групи послідовників за вартістю індексу інноваційності (*Innovation followers*) стабільно входять адміністративно-територіальні одиниці Валлонія та Фландрія. Столичний регіон м. Брюссель наразі входить до групи регіонів *Innovation leaders*, але у період 2008–2010 рр. мав тенденцію до зниження інноваційності. Протягом аналізованого періоду 2004–2013 рр. регіони Валлонія та Фландрія мали тенденцію до стабілізації вартості індексу інноваційності (табл. 1).

Аналізуючи динаміку набраних балів за характеристиками інноваційності регіонів Королівства Бельгія та розрахункові прогнольні дані, дослідженням RIS визначено зростання вартості індексу для однієї територіальної одиниці та наявність спаду для одного регіону (по відношенню до 2010 р.) і стабілізацію двох регіональних одиниць [8].

За аналогічними розрахунками для територіальних одиниць Данії, в якій виділено п'ять регіонів, вартість за-

Таблиця 1

Динаміка розподілу на групи за станом інноваційної діяльності регіонів Бельгії за 2004–2013 рр. [8]

Код	Назва регіону	2004	2006	2008	2010	2013
BE1	Region de Bruxelles-Capitale / Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Follower	Follower	Follower	Follower	Follower
BE2	Vlaams Gewest	Leader	Follower	Leader	Follower	Leader
BE3	Region Wallonne	Follower	Follower	Follower	Follower	Follower

Примітка: Follower – послідовники; Leader – лідери.

гального індексу інноваційності в кожному з аналізованих періодах становила понад 40. Найвища оцінка була у столичному регіоні Hovedstaden (вартість індексу від 56 у 2006 р. відповідно 55 у 2010 р. та 58 у 2013 р.), а найнижча (43) була у 2008 р. у регіоні Syddanmark, у 2008 і 2010 рр. (41 і 43 відповідно) у регіоні Nordjylland (табл. 2).

Серед п'яти данських регіонів наразі чотири віднесено до групи *Innovation leaders*. Виявлено, що до регіонів групи послідовників за вартістю індексу інноваційності (*Innovation followers*) входить регіон Syddanmark. Столичний регіон м. Hovedstaden і Midtjylland стабільно входить до групи регіонів *Innovation leaders*. Регіони Sjaelland і Nordjylland у період 2004–2013 рр. мали тенденцію до підвищення рівня інноваційності.

Німеччина поділена на 16 політико-адміністративних територій NUTS 2, федеральні землі. Серед них найвищі вартості індексу інноваційності (*I*) отримано для таких регіонів (табл. 3):

- ✦ Rheinhessen-Pfalz (вартість індексу інноваційності *I* (51), Karlsruhe (52), Baden-Wuerttemberg (53), Sachsen (55) і Thuringen (56) у 2008 р.;
- ✦ Hamburg (50), Thuringen (50), Mecklenburg-Vorpommern (50), Sachsen (54), Bayern (55), Berlin (57) у 2010 р.;
- ✦ Thuringen (51), Sachsen (55), Hamburg (56), Berlin (57) у 2013 р. за вартістю характеристик інноваційності [8].

Найнижчі вартості індексів зауважено у 2006 р. для регіону Mecklenburg-Vorpommern (28), у 2010 р. у регіонах Sachsen-Anhalt (28), Mecklenburg-Vorpommern (29), Schleswig-Holstein (29), Bremen (29), та у 2013 р. – з погляду на вартості характеристик інноваційності – у регіонах Sachsen-Anhalt (27), Schleswig-Holstein (28), Bremen (29) [8].

Кількість патентів, зареєстрованих у European Patent Office на мільйон робочої сили, є характеристикою,

Таблиця 2

Динаміка розподілу на групи за станом інноваційної діяльності регіонів Данії за 2004–2013 рр. [8]

Код	Назва регіону	2004	2006	2008	2010	2013
DK01	Hovedstaden	Leader	Leader	Leader	Leader	Leader
DK02	Sjaelland	Leader	Follower	Follower	Leader	Leader
DK03	Syddanmark	Leader	Follower	Follower	Follower	Follower
DK04	Midtjylland	Leader	Leader	Leader	Leader	Leader
DK05	Nordjylland	Follower	Follower	Follower	Leader	Leader

Примітка: Follower – послідовники; Leader – лідери.

Таблиця 3

Динаміка розподілу на групи за станом інноваційної діяльності регіонів Німеччини за 2004–2013 рр. [8]

Код	Назва регіону	2004	2006	2008	2010	2013
DE1	Baden-Wuerttemberg	Leader	Leader	Leader	Leader	Leader
DE2	Bayern	Leader	Leader	Leader	Leader	Leader
DE3	Berlin	Follower	Leader	Leader	Leader	Leader
DE4	Brandenburg	Follower	Follower	Follower	Follower	Follower
DE5	Bremen	Follower	Follower	Follower	Follower	Follower
DE6	Hamburg	Follower	Follower	Follower	Leader	Leader
DE7	Hessen	Leader	Leader	Leader	Leader	Leader
DE8	Mecklenburg-Vorpommern	Follower	Follower	Follower	Follower	Follower
DE9	Niedersachsen	Leader	Leader	Leader	Leader	Leader
DEA	Nordrhein-Westfalen	Leader	Leader	Leader	Leader	Leader
DEB	Rheinland-Pfalz	Leader	Leader	Leader	Leader	Leader
DEC	Saarland	Follower	Follower	Follower	Follower	Follower
DED	Sachsen	Leader	Leader	Leader	Leader	Leader
DEE	Sachsen-Anhalt	Follower	Follower	Follower	Follower	Follower
DEF	Schleswig-Holstein	Follower	Follower	Follower	Follower	Follower
DEG	Thuringen	Leader	Leader	Leader	Leader	Leader

Примітка: Follower – послідовники; Leader – лідери.

яка найбільш диференціює німецькі регіони, оскільки є такі, для яких занотовано бали у проміжку 1–3 (Brandenburg, Mecklenburg-Vorpommern, Schleswig-Holstein, Sachsen-Anhalt і Braunschweig), а також такі, яким було надано максимальні бали (Sachsen, Oberbayern, Bayern і Berlin) [8].

З огляду на частку працевлаштованих у середньо-та високотехнологічно розвиненій промисловості (як процент робочої сили), занотовано у німецьких регіонах Mecklenburg-Vorpommern, Brandenburg і Sachsen-Anhalt по 2–4 бали, а також по 10 балів для регіонів Baden-Württemberg і Braunschweig [8].

Серед німецьких регіонів найбільшу стабільність, якщо йдеться про кількість балів у обстеженні інноваційності RIS, отримано для регіону Baden-Württemberg, для якого у випадку 6 із 8 характеристик інноваційності в кожному з проаналізованих періодів бали не змінювалися. Більше того, у двох інших німецьких регіонах (Niedersachsen і Sachsen-Anhalt) зауважено стабілізацію балів для половини характеристик.

Аналіз обстеження RIS 2014 підтверджує теорію, що саме столичні мегаполіси виступають лідерами національної інноваційної активності. Як індикатор підтвердження такої теорії автори [2, 5] визначають рівень патентної активності. Вона складає близько 50% (відповідно Дублін – 57,8%, Аттіка – 56,2%, Усуіма – 49,8%, Норд-Брабант – 49,1%, Токіо – 47,2%, Сеул – 44,2%, Онтаріо – 44%) [64, 66]. Усі три столичні регіони Бельгії, Данії, Німеччини – Region de Bruxelles-Capitale / Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Hovedstaden та Berlin відповідно належать до найвищої групи інноваційного розвитку для своєї країни.

Обстеження RIS служить інструментом регіонального управління для впровадження регіональних програм Євросоюзу та окремих держав Європи. Завдяки ним у інноваційно відсталих районах споруджуються промислові підприємства, що виконують роль своєрідних «локомотивів». Також у депресивних районах утворюються сучасні наукомісткі виробництва та філії великих фірм [3].

Такі заходи сприяють усуненню, або хоча б зменшенню, негативних для національних соціально-економічних систем наслідків відтворювальних диспропорцій та мають сприяти активізації проведення політики соціально-економічних реформ, формують конкурентоспроможний внутрішній ринок товарів і послуг. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Антонюк Л. Л.** Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації : монографія / Л. Л. Антонюк, А. М. Поручник, В. С. Савчук. – К. : КНЕУ, 2003. – 394 с.
2. **Красноносова О. М.** Моделі державного управління науково-технічним та інноваційним розвитком в країнах світу / О. М. Красноносова, А. Д. Олійник // Економічний простір. – 2011. – № 50. – С. 11–21.
3. **Красноносова О. М.** Оцінка ознак депресивного стану адміністративних районів Харківської області / О. М. Красноносова, О. В. Тур // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – № 3. – С. 536–540.

4. Науково-технічна політика Європейського Союзу: досягнення, проблеми, перспективи / І. Ю. Єгоров, В. І. Карпов, К. С. Степанкевич, К. А. Чекмарьов ; [під заг. ред.: А. О. Чекмарьова]. – К. : НБУВ, 2004. – 148 с.

5. **Поручник А.** Регіональна інноваційна система як основа підвищення міжнародного конкурентного статусу національних регіонів / А. Поручник, І. Брикова // Міжнародна економічна політика. – К. : КНЕУ, 2006. – Вип. 5 – С. 134–173.

6. Про затвердження Програми розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні : Постанова КМУ від 2 лютого 2011 р. № 389 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/389-2011-p>

7. Сайт Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dknii.gov.ua/2010-09-09-12-22-00/2011-04-15-11-50-40>

8. European Commission (2014). Regional Innovation Scoreboard 2014. Methodology Report [Electronic resource]. – Mode of access : <http://bookshop.europa.eu/en/regional-innovation-scoreboard-2014-pbNBBC14001/>

REFERENCES

Antoniuk, L. L., Poruchnyk, A. M., and Savchuk, V. S. *Innovatsii: teoriia, mekhanizm rozrobky ta komertsializatsii* [Innovations: theory, mechanism of development and commercialization]. Kyiv: KNEU, 2003.

“European Commission. Regional Innovation Scoreboard 2014. Methodology Report”. http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/policy/regional-innovation/index_en.htm

Krasnonosova, O. M., and Tur, O. V. “Otsinka oznak depresyvnogo stanu administratyvnykh raioniv Kharkivskoi oblasti” [Grade signs doldrums administrative districts of Kharkiv region]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, no. 3 (2015): 536-540.

Krasnonosova, O. M., and Oliinyk, A. D. “Modeli derzhavnoho upravlinnia naukovo-tekhnychnym ta innovatsiynym rozvytkom v krainakh svitu” [Models of governance scientific and technological innovation and development in the world]. *Ekonomichnyi prostir*, no. 50 (2011): 11-21.

Poruchnyk, A., and Brykova, I. “Rehionalna innovatsiina sistema yak osnova pidvyshchennia mizhnarodnoho konkurentnoho statusu natsionalnykh rehioniv” [Regional innovation system as a basis for improving the international competitive status of national regions]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu* (2006): 134-173.

“Prohrama rozvytku investytsiinoi ta innovatsiinoi diialnosti v Ukraini” [The program of investment and innovation activity in Ukraine]. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/389-2011-p>

Sait Derzhavnoho ahentstva z pytan nauky, innovatsii ta informatyzatsii Ukrainy. <http://www.dknii.gov.ua/2010-09-09-12-22-00/2011-04-15-11-50-40>

Yehorov, I. Yu. et al. *Naukovo-tekhnychna polityka Yevropeiskoho Soiuzu: dosiahnennia, problemy, perspektyvy* [Scientific and technical policy of the European Union: achievements, problems, prospects]. Kyiv: NBUV, 2004.